

Newsletter analityczny nr 7 (15-28.07.2014)

Program „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu w dn. 15-28 lipca 2014 r.

W ciągu ostatnich dwóch tygodniach dominowały informacje dotyczące dyskusji na temat sankcji w stosunku do Rosji i ich konsekwencji dla gospodarki europejskiej oraz przygotowania infrastruktury energetycznej do zaopatrzenia Ukrainy w gaz.

Europa i świat:

15.07 – Podczas Forum Głównych Gospodarek Świata (*Major Economies Forum on Energy and Climate* – MEF) głównym tematem rozmów było globalne porozumienie klimatyczne.

15.07 – Dmitrij Miedwiediew, premier Rosji, podpisał zgodę na eksport gazu skroplonego przez Rosnief, Gazprom, Gazprom Export oraz joint-venture Jamał LNG.

15.07 – John Kerry, sekretarz stanu USA, stwierdził w Wiedniu: „nadal istnieją duże różnice zdań w negocjacjach między sześcioma mocarstwami, a Iranem w sprawie programu nuklearnego”.

15.07 – Według doniesień „Financial Times”, hiszpański rząd jest bliski wydania zgody na rozpoczęcie poszukiwań i wydobycie ropy naftowej na Wyspach Kanaryjskich. Zlokalizowane w okolicach archipelagu złoża, mogą zawierać nawet 2,2 mld baryłek ekwiwalentu ropy.

16.07 – W związku z ujawnieniem podejrzanej działalności ośmiu litewskich wiceministrów, do dymisji podała się Renata Cytacka, wiceminister energetyki.

16.07 – Amerykańska firma Siva Power zapowiedziała, że do 2018 roku cena produkowanych przez nią paneli cienkowarstwowych będzie wynosiła 28 centów za Wat. Obecnie inne firmy oferują moduły fotowoltaiczne typu CIGS w cenie 74 centów za Wat.

16.07 – Chińczycy wycofali platformę wiertniczą z rejonu spornych wysp na Morzu Południowochińskim.

16.07 – NRG Energy ogłosiło rozpoczęcie budowy największej na świecie instalacji wychwytu CO₂ z opalanej węglem elektrowni W.A. Parish w stanie Teksas. Koszt inwestycji oszacowano na 1 mld USD. Według planów instalacja CCS ma zostać uruchomiona w 2016 r i ma wychwytywać około 1,5 mld ton CO₂ rocznie.

16.07 – Jean-Claude Juncker, wybrany na urząd przewodniczącego Komisji Europejskiej, zapowiedział, że „jednym z jego celów będzie reforma i reorganizacja europejskiej polityki energetycznej obejmująca m.in. dywersyfikację dostaw i wzrost udziału odnawialnych źródeł energii”.

16.07 – Władimir Putin zaproponował utworzenie Stowarzyszenia Energetyki w ramach grupy BRICS.

16.07 – Pacific Energy Solutions LLC podpisało kontrakt dotyczący obsługi słonecznych generatorów energii elektrycznej na terenie amerykańskich baz wojskowych na Hawajach. Wartość umowy wyniosła 334,1 mln USD.

17.07 – W opinii Władimira Putina pierwszymi ofiarami nowych sankcji nałożonych na ten kraj będą przedstawiciele amerykańskiego sektora energetycznego. Jak stwierdził, nowe sankcje: „zaszkodzą nie tylko naszym relacjom, ale także interesom państwa i narodu amerykańskiego”.

17.07 – Parlament australijski zniósł podatek od emisji CO₂. Tony Abbott, premier Australii, w zamian z podatek planuje utworzenie funduszu o wartości 2,55 mld AUD, z którego mają być wypłacane zachęty za korzystanie z czystej energii.

18.07 – Ekstremiści z organizacji ISIL (Islamskie Państwo Iraku i Lewantu) zajęli pola gazowe położone na wschód od miasta Hims (165 km na północ od Damaszku).

19.07 – Rozmowy w sprawie irańskiego programu nuklearnego zostały przedłużone do 24 listopada. Podczas odbywającej się w Wiedniu tury negocjacji uzgodniono m.in. odblokowanie przez USA 2,8 mld USD irańskich aktywów w zamian za przerobienie przez ten kraj 20% zasobów wzbogacanego uranu na paliwo dla elektrowni atomowych.

21.07 – W ramach uniezależniania się od magazynów ukraińskich, Gazprom zamierza przed zimą wpompować 1,035 mld³ gazu w magazyny na Białorusi oraz 71,13 mld³ w magazyny znajdujące się na terytorium Rosji.

21.07 – Waldemar Tomaszewski, szef Akcji Wyborczej Polaków na Litwie, zapowiedział powrót Renaty Cytackiej na stanowisko wiceministra energetyki Litwy.

21.07 – W Mediolanie odbyło się nieformalne posiedzenie Rady UE ds. Środowiska. Głównymi tematami rozmów były kwestie związane z polityką energetyczno-klimatyczną i dotyczące zwiększania zatrudnienia w tzw. zielonej gospodarce.

23.07 – Guenther Oettinger, komisarz UE ds. energetyki, zapowiedział wzrost efektywności energetycznej o 30% do 2030 roku. Jego zdaniem pomoże to zmniejszyć zależność wspólnoty od importu surowców energetycznych.

23.07 – Andrij Kobołow, szef ukraińskiego Naftohazu, przyznał, że w związku z napełnianiem przez Węgry podziemnych zbiorników gazu, zmniejszony został import tego surowca z państw UE na Ukrainę.

24.07 – Pływający terminal LNG, który ma uniezależnić Litwę od dostaw rosyjskiego gazu, rozpoczął testy w Zatoce Perskiej. Docelowo, na przełomie października i listopada ma on na stałe zacumować w porcie w Kłajpedzie.

26.07 – Viktor Orban, premier Węgier, zapowiedział, że nie chce psuć handlowych relacji z Rosją. „Jesteśmy solidarni z Ukraińcami, ale nie możemy zapominać o naszych własnych interesach”. Opowiedział się on również za kontynuacją prac nad rurociągiem South Stream.

28.07 – Sąd Arbitrażowy w Hadze ogłosił, że rosyjski rząd musi wypłacić zadośćuczynienie strat, jakie ponieśli akcjonariusze nieistniejącego już koncernu naftowego Jukos w wysokości 50 mld USD.

28.07 – Amos Hochstein został mianowany na stanowisko specjalnego wysłannika i koordynatora ds. międzynarodowej energetyki, kierującego Biurem Zasobów Energetycznych w Departamencie Stanu USA.

Polska:

15.07 – Wchodzące w skład Koalicji Klimatycznej organizacje: ClientEarth, WWF Polska, Greenpeace Polska i Okręg Mazowiecki Polskiego Klubu Ekologicznego, złożyły skargę do Komisji Europejskiej na niewłaściwe stosowanie pomocy publicznej przez kolejne polskie rządy. Według dr hab. Zbigniewa Karaczuna, „podejmujemy kolejne działania, by doprowadzić do powstrzymania dalszego wsparcia dla procederu, który nie ma żadnego uzasadnienia ekologicznego i gospodarczego. Cynicznie wmawia się nam, że prąd drożeje, ponieważ Polska rozwija energetykę odnawialną (...) W rzeczywistości niemal połowa dopłat z tego tytułu przeznaczanych jest na współspalanie – technologią niszczącą polskie lasy,

obniżającą sprawność wytwarzania energii i powodującą nadmierne emisje zagrażające zdrowiu Polaków, która nie sprzyja rozwojowi innowacyjności i tworzeniu nowych miejsc pracy”. Z kolei Tobiasz Adamczewski, ekspert ds. klimatu i energii WWF Polska przyznał, że „Nadmierne wsparcie dla technologii współspalania świadczy o lekceważącym podejściu rządu do pieniędzy obywateli”.

15.07 – Sławomir Brodziński, wiceminister środowiska, zapowiedział stworzenie do przyszłego roku raportu na temat zasobów gazu łupkowego w Polsce. „Ten raport, w przeciwieństwie do wcześniejszych, będzie bazował na już wykonanych odwiertach, a nie na danych historycznych”, stwierdził.

15.07 – Podczas spotkania Włodzimierza Karpińskiego, ministra skarbu, z przedstawicielami zachodniopomorskich związków zawodowych rozmawiano m.in. o strategii rozwoju Zespołu Elektrowni Dolna Odra.

16.07 – Peter Bond, szef australijskiej firmy Linc Energy, stwierdził, że technologia zgazowania węgla kamiennego „zmieni krajobraz energetyczny w Europie, zwłaszcza na rynkach zależnych od importu surowców”.

17.07 – Donald Tusk po zakończeniu unijnego szczytu przyznał, że w zainteresowaniu Polski pozostają trzy stanowiska komisarzy: ds. energii, konkurencji i rynku wewnętrznego.

22.07 – Zakończono I etap budowy gazociągu Gustorzyn-Odolanów. Oddany do użytku odcinek ma 83 km.

24.07 – Według doniesień „Polskiego Radia”, Saipem, włoska firma budująca gazoport w Świnoujściu zażądała kolejnego aneksu do umowy i zwiększenia wynagrodzenia za realizację inwestycji. W przypadku niespełnienia żądań, firma grozi zerwaniem kontraktu.

25.07 – Przyjęto ustawę o podatku węglowodorowym, która zacznie obowiązywać od 1 stycznia 2016 roku.

25.07 – Sejm uchwalił ustawę o charakterystyce energetycznej budynków. Nowe normy dla budynków publicznych zaczną obowiązywać od 2018 roku.

26.07 – Najwyższa Izba Kontroli opublikowała raport, z którego wynika, że proces powstawania farm wiatrowych przebiegał często w warunkach zagrożenia konfliktem interesów, brakiem przejrzystości i korupcją. Prezes NIK Krzysztof Kwiatkowski podkreślił, że ważny sektor zielonej energii rozwija się w złych warunkach.

Komentarz do wydarzeń:

23 lipca Komisja Europejska przyjęła niewiążące stanowisko określające 30-procentowy wzrost efektywności energetycznej do roku 2030. Jest to dobry krok w stronę osiągnięcia korzyści ekonomicznych, ale już niekoniecznie uzyskania pozytywnych skutków politycznych przez Unię Europejską. Z pierwszego punktu widzenia, poprawa efektywności energetycznej może generować jednocześnie impuls inwestycyjny i konsumpcyjny, bowiem wraz ze spadkiem wydatków na energię zarówno gospodarstwa domowe, jak i również przedsiębiorstwa zwiększą popyt na dobra zindywidualizowane. Jeśli wziąć pod uwagę, iż w Unii Europejskiej gospodarstwa domowe wydają 10 % swojego budżetu na energię, to możliwości pobudzenia konsumpcji poprzez zwiększenie efektywności energetycznej są godne uwagi, szczególnie w obecnej sytuacji gospodarczej. Dwa modele World Energy Model i OECD ENV-Linkages wskazują, iż w porównaniu do innych państw, Unia Europejska zwiększając efektywność energetyczną osiągnie największe korzyści w zakresie transferu wydatków na cele konsumpcyjne. Z kolei w warstwie politycznej, biorąc pod uwagę brak jednolitego stanowiska w stosunku do konfliktu Rosji z Ukrainą, którego konsekwencją jest brak realnych sankcji ze strony UE w stosunku do Rosji oraz podtrzymywanie koncepcji South Stream, niewiążący charakter celów redukcji przedstawionych przez Komisję jest strategicznym błędem. Wprowadzenie wiążących zapisów, oznaczałoby bowiem długoterminowe osłabienie poprzez mechanizmy europejskie pozycji Rosji jako dostawcy surowców energetycznych. Według Komisji Europejskiej zwiększenie efektywności energetycznej o 1 % powoduje zmniejszenie importu gazu o 2,6 %. W związku z tym niewiążąca propozycja, ale również planowany 30-procentowy wzrost efektywności energetycznej nie jest zadowalający. Należy bowiem przypomnieć, iż 25-27-procentowy wzrost postulował wcześniej José Manuel Barroso, a za 40-procentowym poziomem opowiadał się Parlament Europejski i organizacje pozarządowe. Z punktu widzenia możliwości politycznego działania, efektywność energetyczna jako narzędzie, które nie ma w nazwie „sankcji”, może być łatwiejsze do akceptacji przez państwa członkowskie. Może ona spełniać podobne do sankcji funkcje, między innymi poprzez ograniczenie importu surowców energetycznych. Przyjęcie przez

Unię wiążącego celu poprawy efektywności energetycznej mogłoby oznaczać, że Rosja będzie odczuwać efekty swojego postępowania znacznie dłużej niż w przypadku ewentualnie nałożonych sankcji, które w każdej chwili można znieść. W przypadku zwiększenia efektywności energetycznej zmiany będą praktycznie niemożliwe do cofnięcia z powodów politycznych a także ewentualnych kosztów dla gospodarek. Propozycja Komisji Europejskiej będzie przedmiotem obrad na październikowym szczycie, który jednak nie musi w tej sprawie przynieść wiążącej decyzji.

Polska mimo szeregu deklaracji robi bardzo niewiele w sprawie zwiększenia efektywności energetycznej. Dowodem tego jest ostatnia decyzja Komisji Europejskiej, która pozwała Polskę do Trybunału Sprawiedliwości UE za niewdrożenie dyrektywy dotyczącej charakterystyki energetycznej budynków. Kara, choć nie wydaje się być dotkliwa (około 100.000 euro dziennie), to jednak skutkuje politycznym osłabieniem pozycji Polski w Unii Europejskiej w tym newralgicznym momencie dyskusji o energetycznej i politycznej przyszłości wspólnoty.

Warszawa, 28 lipca 2014 r.

dr Krzysztof M. Książkowski – Szef Programu „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” OAP UW, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW, autor książek „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.